

Απαξιώνονται τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Την κατακόρυφη μείωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στις εφημερίδες και την τηλεόραση ακολουθούν το ραδιόφωνο και το διαδίκτυο. Αυτή είναι η εικόνα που αποτυπώνεται στο δεύτερο μέρος της έρευνας της **Public Issue**.

ΣΕΛ. 7

Δια-κρίνοντας τους θεσμούς

► Του **ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΙΤΗ**

αναπήρωτής καθηγητής Πειραματικής Κοινωνικής Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΟ μέλημα της κοινωνικής έρευνας αποτελεί η ποσοτικοποιημένη αποτύπωση του αυτονόητου, η οποία εκφράζοντας το «τι» και το «πώς» μιας κοινωνικής πραγματικότητας μέλλει να αποτελέσει την αφετηρία αναζήτησης του «γιατί». Η «κρίση εμπιστοσύνης στους θεσμούς» αποτελούσε μόνη επωδό σε πολλές εκφράσεις του δημόσιου λόγου ήδη αρκετά χρόνια πριν από την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης. Τα σχετικά ερευνητικά ευρήματα της PUBLIC ISSUE καταγράφουν συμπυκνωτικά πάμπολλα συμπτώματα της δραματικής πραγματικότητας που βιώνει η χώρα τα τελευταία χρόνια.

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ Βουλής, των τραπεζών, των ΜΜΕ και σαφέστατα των πολιτικών κομμάτων στις τελευταίες θέσεις κοινωνικής νομιμοποίησης είναι αυτονόητα αναμενόμενη: πρόκειται για τους θεσμούς με την ουσιαστικά κανονιστική, εκτελεστική και συμβολική εξουσία και ευθύνη περιαγωγής της κοινωνίας στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

ΤΟ ΟΤΙ Ο Στρατός, η Αστυνομία και η Εκκλησία φιγουράρουν στις πρώτες θέσεις της βαθμολογίας αποτελεί ενδιαφέρον συμπλήρωμα της προηγούμενης εικόνας. Μιλάμε για τη συστοιχία των λιγότερο ανοιχτών και δεκτικών στην αλλαγή θεσμών και ταυτόχρονα για μηχανισμούς με ιστορικά καταγεγραμμένη και φορτισμένη ιδεολογική λειτουργία και παρέμβαση στα δημόσια πράγματα της χώρας. Το πλέον ουσιώδες

κοινό τους στοιχείο είναι πως πρόκειται για θεσμούς διαχείρισης του φόβου και της ανασφάλειας, μπρος στο ανεξέλεγκτο. Στρατός και Αστυνομία αφενός, ως θεσμοί νομιμοποιημένης βίας και επιφορτισμένοι με την προστασία έναντι της απειλής του εξωτερικού εχθρού και του εσωτερικού (ενίοτε δυστυχώς σε εισαγωγικά) εχθρού του νόμου και της τάξης, αντίστοιχα, κερδίζουν νομιμοποίηση ενώπιον και εντός του αποσταθεροποιημένου -και ως εκ τούτου προσλαμβανόμενου ως απειλητικού- περιβάλλοντος των ερωτώμενων. Αφετέρου η Εκκλησία απολαύει νομιμοποίησης, όχι μόνο ως εγγυήτρια διαχείρισης του υπαρξιακού άγχους και των μεταφυσικών αναζητήσεων αλλά και ως έμπρακτος αρωγός στη στίση ικανού αριθμού φτωχοποιημένων και εξαθλιωμένων πολιτών. Επιπροσθέτως, λαλίστατοι από άμβωνος (και «άμβωνος») εκπρόσωποί της συνεισφέρουν στην αύξηση της δημοσκοπικής της δημοφιλίας, ιδιαίτερως σε ειδικά ακροατήρια, τα οποία επιδεικνύουν υπέρμετρη ευαισθησία ως προς την «ηθική τάξη» και την «κανονικότητα». Προφανώς, λοιπόν, το εν λόγω ερευνητικό εύρημα σημαίνει ενίσχυση του συντηρητισμού, όπως μάλιστα πιστοποιούν μακροχρόνιες κοινωνιοψυχολογικές έρευνες σχετικές με τα φαινόμενα του αυταρχισμού και του δογματισμού.

Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΣΗΣ της εμπιστοσύνης στον λαό και στα κοινωνικά κινήματα εν δυνάμει όντως μπορεί να ερμηνευθεί ως αίτημα ενίσχυσης της αυτοέκφρασης, της αυτοδιάθεσης και της διεκδικητικότητας. Φυσικά, τα περιγραφικά ερευνητικά και αποσπασματικά δεδομένα δεν δίνουν πάντα την πλήρη εικόνα για το πόσοι, το ποιοι, το πώς και το προς τα πού της λαϊκής δραστηριοποίησης. Η ψήφος, ο καναπές, το πεζοδρό-

μιο και η ιντερνετική δραστηριότητα δεν συνιστούν ταυτόχρονα νήματα συνεκτικής ύφανσης μιας καθαρής και προς συγκεκριμένη κατεύθυνση στάσης του λαϊκού παράγοντα.

ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ, στοιχεία ιδεολογικής πόλωσης ανιχνεύονται και αντιστοιχούν σε διαφορετική αίσθηση για το είναι και το δέον της κοινωνίας. Εύτακτη, καθωσπρέπει, συμμορφωμένη και σεβαστική ή διεκδικητική, αδιαμεσολάβητη και χειραφετημένη. Πέρα από την κοινή αγωνία για τη διασφάλιση των υλικών όρων ασφάλειας και ευημερίας, το «τι να κάνουμε» και «τι ανεχόμαστε να γίνει» σε επίπεδο παρέμβασης στη σφαίρα της οικονομίας θα συνεχίσει να αποτελεί το κύριο σημείο ιδεολογικής διαμάχης μεταξύ των δύο ιδεοτυπικά διαφορετικών κοινωνιακών οπτικών. Θα συνοδεύεται όμως και από άλλα, τα οποία εκφράζουν τον πυρήνα της σχέσης μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας στην ελληνική κοινωνία. Ενδεικτικά απαριθμώ μερικά: σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης για ομόφυλα ζευγάρια, χωρισμός Κράτους-Εκκλησίας, αποποινικοποίηση χρήσης κάνναβης, εθελοντική ευθανασία, καύση νεκρών, ανέγερση τζαμιού.

ΕΝ ΤΕΛΕΙ ΚΑΙ επιστρέφοντας στο ζήτημα της εμπιστοσύνης στους θεσμούς, το πώς τοποθετείται κανείς στο ερώτημα στηρίζεται στην οπτική που έχει (μάλλον χωρίς να την αναστοχάζεται) γι' αυτό που λέγεται «λαός»: είναι μια οντότητα σταθερή και ορθολογική; ευκολόπιστη, χειραγωγήσιμη, ανεδαφική και παρορμητική; Ή αυτεξούσια και δυναμική; Αποδίδοντας ή μη εμπιστοσύνη στους θεσμούς, ας σκεφτόμαστε τουλάχιστον ποια οπτική από τις παραπάνω προδίδει ο τρόπος με τον οποίο μας μεταχειρίζονται.